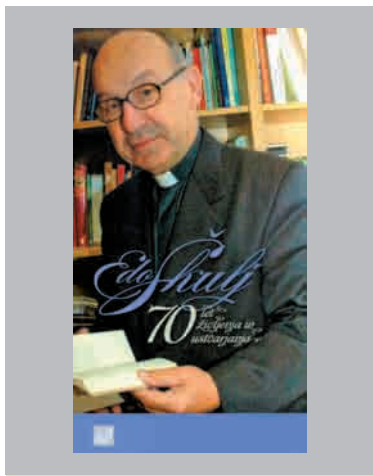

EDO ŠKULJ

Knjiga *Edo Škulj. 70 let življenja in ustvarjanja* je razdeljena v več poglavij, ki se prekrivajo, vsa pa pričujejo o Škuljevem dolgoletnem, intenzivnem znanstvenem in raziskovalnem delu na področju cerkvene glasbe. V prvem prispevku je Primož Kuret orisal Škuljevo življenje in se dotaknil vseh njegovih delovnih področij, v drugem je Ivan Florjanc predstavil eno Škuljevih najpomembnejših del – transkripcijo opusa Jacobusa Handla Gallusa, tretje poglavje pa pri-

Ob 70-letnici je Celjska Mohorjeva družba izdala knjigo o duhovniku in strokovnjaku za cerkveno glasbo dr. Edu Škulju.

naša opis Škuljeve pedagoške poti izpod peresa njegovega učenca Petra Gruma. O organografiji piše Škuljeva sodelavka na orglarski šoli Angela Tomanič, ki je iskala vezi med Škuljevim ustvarjalnim delom in urednikovanjem. Najobsežnejši del je posvečen Škuljevi bibliografiji, ki zajema skoraj tisoč bibliografskih enot, izdelal pa jo je Zoran Krstulović. Urednik knjige je Tomaž Faganel.

ŽIVLJENJE IN POKLIC

Življenje in poklic sta si danes vse bolj v nasprotju. Poklic nam pogosto odzira čas, ki ga imamo na voljo, zato ga vedno manj ostaja

za zasebno življenje. Zaradi tega trpijo odnosi s sokoncem, z otroki in s prijatelji. Sprašujemo se, kako naj bomo odgovorni, ne da bi se upognili, ne da bi dopustili, da bi bila kakovost našega življenja okrnjena? Iz katerega vira naj črpamo, da zadostimo zahtevam vsakdanjika? P. Anselm Grün v knjigi *Življenje in poklic* (izdala jo je založba Ognjišče) svetuje, kako povezati poklicno in osebno življenje, kako v poklicu preživeti kot človek in svoj poklic napolniti z več življenja. Odgovori se vedno dotikajo duhovnosti, ki je vir, iz katerega črpamo, da laže in bolje izpolnjujemo svoje naloge, in nam podarja moč za vsakdanje delo. Avtor govori iz svojih izkušanj duhovnika in 28-letnega opravljanja službe vodje ekonomije v opatiji Münsterschwarzach z 280 zaposlenimi. Njegovo pisanje vliva upanje, da stopamo dalje po svoji osebni in duhovni poti, obvladujemo poklic in najdemo življenje tako v poklicu kot tudi v osebnem življenju ter ob tem izkusimo novo veselje do življenja.

NA KRILIH LJUBEZNI

Med platnicami knjige Romane Batič *Na krilih ljubezni* (Celjska Mohorjeva družba) se odvija malone pravljica povest s pridihom starodavnosti o življenju, polnem presenetljivosti in nenavadnosti, kakršnega bi skoraj ne pričakovali. Kakor da bi bila povest iz drugih časov in vendar z marsikaterimi svojimi okoliščinami vsa tukajšnja in zdajšnja. Spretno in domiselno napisana pripoved ob poudarjenem zaupanju osrednjih likov zanesljivo vodi v nenavadne razplete, ki se zdijo pravični, kar ji daje napetost in posebno privlačnost. Pripoved odlikuje razgiban jezik, poln izvirnih podob in domiselnih besednih povezav, kar ustvarja posebno sugestivno razpoloženje in občutje.

PRIMABALERINA

Celjska Mohorjeva družba je izdala slikanico Sonje Pucer *Primabalerina*. Zgodba govori o lisički, ki ji ni bilo mar za slastne kokoške zalogaje, ampak so jo zasrbele pete in je vsa gorela za ples. Starši so jo skušali odvrniti od tega. »A lisička se ni dala. Pred lisičino je bil velik štor z ravno pravšnjo površino, da se je lisička lahko vrtela na njem. Predstavljala si je, da je balerina. Postavila se je na zadnje tačke, prednji tački v loku dvignila ob glavi ter se zavrtela. Prav umetelno je uporabila svoj košati rep in res lepo jo je bilo videti. Izredno spretno je premikala svoje nožice, vsak njen obrat je bil lahkoten, gibi mehki; očarala je vsakogar, ki jo je imel priložnost opazovati.« Kaj pa se je z njeno plesno umetnostjo dogajalo naprej, izvemo v tej prisrčni zgodbi, ki jo je ilustrirala Barbara Koblar.

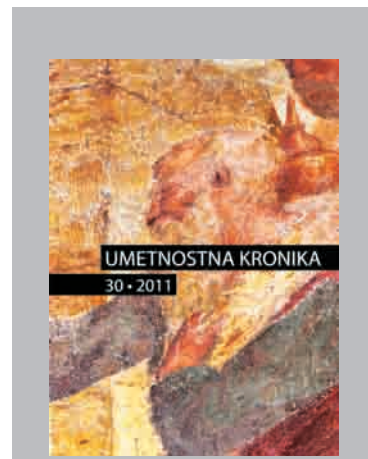
ŠOLSKA KRONIKA

Slovenski šolski muzej je izdal dve novi številki svoje strokovne revije *Šolska kronika*. V številki 1 (19/2010) je objavljenih šest prispevkov. Smiljana Brus prikaže zapise o Pestalozziju v slovenskih pedagoških revijah, Vanja Huzjan zgodovino in kulturo šolskih štampiljk (čebelic, zvezdic, deteljic) pri nas, Tatjana Hojan *Pedagoško knjižnico oz. knjižno zbirko Slovenskega učiteljskega društva za obdobje od leta 1893 do 1896*, Romana Kocijan *Osnovno šolo Lemberg v letih od 1786 do 1986*, Natalija Komljanec pa vlogo inovacije v šolstvu. V št. 2 (19/2010) je v prvem delu objavljenih osem prispevkov o šolskem radiu in radijski šoli, v drugem delu pa še deset spominskih zapisov o šolskem radiu.

UMETNOSTNA KRONIKA

Prva številka *Umetnostne kronike* je izšla leta 2003. Zdaj so izdali 30. številko, ki so jo prenovili in

v njej objavili nekaj zanimivih prispevkov. Uvodoma je objavljen prispevek z naslovom *Kje je meja?*, v njem pa se je dr. Mija Oter Gorenčič kritično odzvala na najnovejše poskuse radikalno-komercializiranih posegov v Žičko kartuzijo, ki je eden najpomembnejših spomenikov zgodnjekar-tuzijanske arhitekture v Evropi. Urednica *Umetnostne kronike* dr. Barbara Murovec je objavila uvodnik, v njem pa pozvala svoje kolege, da združijo strokovne moči. Sledijo trije izčrpniji prispevki.

Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta ZRC SAZU izdaja strokovno revijo *Umetnostna kronika*.

Mina Mušinič je podala prve ugotovitve raziskave poslikave kapele v ljubljanskem Fužinskem gradu. Helena Seražin je svoj prispevek naslovlila *Kočevske zdrahe ali kako se je zidala nova cerkev v Nemški Loki. Patronat Henrika kneza Auersperga (1697–1783)*, v njem pa objavila vrsto zanimivosti iz zgodovine nekoč najodličnejše baročne stavbe na Kočevskem, barbarsko uničene med komunistično revolucijo. Milček Komelj je objavil razmišljanje o Emilijanu Cevcu in njegovi knjigi *Slovenska umetnost*.

IVO ŽAJDELA

NOVOSTI NA KNJIŽNEM TRGU**UDBINI ATENTATI****Resnica o bombnem atentatu v Velikovcu leta 1979**

Knjiga publicista Igorja Omerze je za knjigo o Kocbeku že druga, s katero je v zadnjem času zelo presenetil. Obe sta obsežni in osnovani na arhivskem gradivu, ki se ga naši zgodovinarji zelo izogibajo. Gre pa za temeljne raziskave in publiciranje tem iz naše bližnje zgodovine. V tej najnovejši knjigi je na osnovi arhivskih virov in časopisnih člankov podrobno osvetlil bombne atentate, ki jih je slovenska SDV (Udba) izvajala na avstrijskem Koroškem, s čimer je še dodatno pokazala na svojo nasilno in teroristično naravo. Na avstrijskem Koroškem je bilo od leta 1972 do 1979 trinajst bombnih atentatov, od teh je štiri dokazano izvedla slovenska SDV. Najbolj znan je bil zadnji, 18. septembra 1979, ko sta dva udbovca iz Slovenije izvedla bombni atentat v muzeju koroških brambovcv v Velikovcu. Ko je atentator eksploziv nameščal pod razstavni pano, je prišlo do predčasne eksplozije. Bil je hudo poškodovan (njegova sodelavka laže; prav tako kustos muzeja), morali so mu amputirati nogo. Bil je sin »legendarnega« partizanskega »narodnega heroja« Toneta Vidmarja. Oba atentatorja so Avstrijci ujeli in ju obsodili. Ti atentati so zelo škodovali slovenski narodni skupnosti na Koroškem.

V prvem delu knjige je, prav tako na osnovi do zdaj povsem publicistično nedotaknjenih udbovskih arhivov, prikazal tragično življenje Janeza Topliška, ki je kot politični emigrant živel v Nemčiji, kjer se je oblikoval v odločnega nasprotnika komunističnega režima v domovini.

I. Ž.

Celovška Mohorjeva družba je izdala knjigo Igorja Omerze *Od Belce do Velikovca ali kako sem vzljubil bombo*.

PODLISTEK

ANA ČESNOVAR

GROZOTE VOJNE IN VZORNIKI

Stanko je klečal pod drevesom in z obema rokama obupano brskal po travi, da bi našel vsaj droben sadež, s katerim bi omilil lakoto še en dan. Ker ni ničesar našel, se je pognal do naslednjega drevesa v upanju, da ni iskal pod pravim drevesom, in je tekal od drevesa do drevesa, ker sam sebi ni mogel dopovedati, da išče zaman, kot ni mogel utišati praznega želodca, ki je vse močnejše zahteval svoj obrok vsakdanje hrane.

Komu naj potožijo svoje gorje? Potreboval bi mamo, da bi mu pomagali prenašati »krivico«, ki se mu je zgodila, čeprav ni prekršil pravil in je pobiral samo dovoljene sadeže po tleh. Kdo naj mu vrne njegovo skrito zalogo, za katero je vedel le sam in ga je vsak dan čakala v varnem skrivališču? Mama so brez moči, ker je vse bogastvo sosedovo!

Stankova duša je plapolala v divjem nagonu po zadovoljevanju življenjsko pomembnih vsakdanjih potreb po dobrinah, ki omogočajo preživetje. Podrl se je čudoviti raj brez pomanjkanja, ko je otrok tudi brez mame in očeta zadovoljno živel v ugodju, ki ga je doživljal vsako jutro v neizmernem bogastvu sosedovega sadovnjaka. Ves obupan se je vračal v obzidje z zavestjo, da bo lačen ta dan in vse naslednje dni, ko bodo sosedova drevesa prazna.

Na dvorišču pred hišo je srečal sestro, ki ji je potožilo svoje gorje:

»Tudi moj kupček jabolka so pobrali! To ni prav! Nikjer ni nič več! To je bilo moje! Samo moje! Kaj bo sedaj? Ni prav! Ni prav! Ni! Ni!«

Sestra, ki je bila sama tudi še otrok, je mirila neutolažljivega Stanka in mu obljubljala pomoč, za katero je otrok vedel, da je nemogoča. Zato je končno sprejel brezizhodno pomanjkanje kot nujno zlo, s katerim bo prisiljen živeti, ker nima druge možnosti. Svojega bremena ni prelagal na nikogar več, ker se je zavedal, da ima vsakdo svojega gorja preveč, da bi zmožni nositi še njegovo, čeprav je nezno trpel vsako naslednje jutro, ko ga je črvičilo po praznem želodcu.

Mami ni nikoli omenil krivice, ki se mu je zgodila, ker je vedel, da bi še bolj trpeli, ker mu ne bi mogli pomagati. Tako je moralo biti! V zimskih dneh, ko mama niso hodili na delo, je Stanko pomagal premagovati stisko pomanjkanja tako, da je z mamo goreče molil: »Čuj, Marija, klic srca, kaj si vsa usmiljena. Ti mogočna, sveta mati, moreš vedno pomagati...« Molitev je bila nova in so se je vsi učili šele v tistih težkih časih, ko je vsa družina potrebovala skrbno mamo, h kateri so se zatekali po nujno pomoč, brez katere ne bi preživeli v brezizhodni stiski. Dan za dnem so poleg drugih molitev goreče klicali Marijo na pomoč in ker je bilo vsak dan huje, so z grenkobo začeli prepevati: »Marija, pomagaj nam v vojskinem čas«, v prepričanju, da bodo s pesmijo hitreje uslišani. Stanku se je zdelo, da Mariji pesem ni bila všeč, ker je bila preveč otožna, ko so jo vsi prepevali s solzami v očeh in so premalo verjeli, da bi jim Marija lahko pomagala, ko ni mogla nekoč rešiti lastnega sina iz objema krutih razmer, v katerih so neusmiljeno do smrti mučili ljubega Jezusa. Tedaj je vladal kruti Herod, ki je moral sprejeti krivdo za vse zločine nad nedolžnimi trpini.

Kdo je bil tokrat kruti vladar in kdo rešitelj, tega tudi starši niso vedeli in so se včasih med sabo prepirali, kaj je res in kaj ni, kar je kdo slišal pripovedovati od ljudi, ki so bili vse bolj sprti med seboj, da so se nekaj prijateljski sosedje bolj bali drug drugega kot tujih vojakov, ki niso prav vedeli, kaj naj pobijajo in zakaj. V takih razmerah ni bilo upanja v rešitev. Slovenci, ki so prebivali na isti strani meje, ki so jo postavili tuji narodi, so bili sprti med seboj in so izdajali v smrt celo svoje bližnje sorodnike.

GROZA

Nekega jutra se je Stanko zbudil, ko je bil zunaj že velik dan. Zlezel je s postelje in pogledal skozi okno. Groza. Pred hišo je bilo vse polno vojakov s puškami na ramah. V sobi ni bilo nikogar. Nikamor si ni upal, da ga vojaki ne bi opazili. Vojaki so bili pred hišo ves dan in še drugi dan in še in še. Vsako jutro je bil vojak prva oseba, ki jo je Stanko zjutraj zagledal skozi okno. Staršev pa nikjer. V hladnih dneh so prišli vojaki v hišo in sedli za mizo.

Stanko jih je opazoval s krušne peči. Ata ni bilo na spregled. Vojaki so vprašali mamo, če jim lahko kaj skuha.

Mama so odgovorili:

»Imam samo mleko. Če mi prinesete koruzno moko, vam lahko skuham še koruzne žgance poleg mleka.«

Komandir je poslal vojaka v vas po koruzno moko. Vojaki so sneli puške z ramen. Eden je odpel pas z bombami, jermal z njega bombe in jih razvrščal na okensko polico.

Mama so se iz kuhinje vrnili v sobo in kriknili:

»Jezus, Marija! Otroci glejte, da ne boste prijemalei teh hruškic! To so bombe.«

Vojaki so se zanašali poigrali z bombami in se glasno pogovarjali. Otroci so jih poslušali in pozorno opazovali s peči. Bili so sami v sobi z vojaki. O atu ni bilo ne duha ne sluha.

Iz kuhinje je prijetno zadišalo po sveže kuhanih koruznih žgancih in mleku. Mama so prinesli polno lončeno skledo žganecv z mlekom, jo postavili na mizo in vojakom razdelili žlice. Vojaki so zajemali iz skupne skleda in jedli, dokler ni bila skleda prazna. Otroci so na peči jedli le z očmi.

Niso upali zaklicati:

»Mama, stric zadnji žganec v usta nesejo.«

Tako so se včasih pohecali ate. Zdaj jih ni bilo nikjer. In to niso bili heci. Bila je vojna. Bili so vojaki.

»Kjer ni nič, še vojska ne vzame« je Stanko večkrat slišal in razmišljal, če bo vojne konec, ko še vojska ne bo mogla več nič vzeti.

Pred hišo so se vojaki skrili za debel zid ali pa v cerkveni zvonik in streljali tja čez Krko ali pa proti gozdičku pred vasjo. Stanko se je skrnil pod posteljo in se tam tresel, dokler je pokalo.

Domača hiša, božja pot

Ko ni bilo vojakov, so ate zlezli v cerkveni zvonik in se vrnili z novico:

»Danes se vidi samo svetoduška cerkev, zidanice nisem videl.«

Stanko se je čudil, zakaj ate tako navdušeno pripovedujejo o domači cerkvi. Skoraj je že pozabil, kje je bil nekoč doma. Dom je bil tam, kjer so bili starši.